

УДК 811.11'42

Ольга БОЙКО

PhD (докторка філософії з філології)
викладачка літературного факультету
Університету Атаюнка
м. Ерзурум (Туреччина)
<https://orcid.org/0000-0001-5250-6538>
olha.boiko@grv.atauni.edu.tr

АЛЮЗИВНІ ФУНКЦІЇ ПРЕЦЕДЕНТНО-ІСТОРИЧНИХ ФЕНОМЕНІВ У СЛОВ'ЯНСЬКОМУ ФЕНТЕЗІ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню історичних алюзій, актуалізованих у прецедентних історичних феноменах, зокрема в прецедентних хронотопах, прецедентних ситуаціях і прецедентних іменах, а також їхні текстотвірні функції у фентезійних текстах слов'янського сектору початку ХХІ століття. **Актуальність** дослідження полягає в тому, що в сучасній лінгвістиці відчувається нестача розвідок, присвячених історичним алюзіям у художніх текстах, зокрема в текстах, що належать до фентезійного дискурсу. **Мета** статті – проаналізувати універсально-прецедентні та національно-прецедентні хрононіми, хронотопоніми і хроноантропоніми, схарактеризувати їхні функції. Визначено, що основними функціями історичних алюзій у фентезійних текстах є оцінно-характеризувальна, okazіональна, естетична, функція образної характеристики, функція створення іронії. Запропоновано терміни «**онейрофактонім**» на позначення разової події, що відбулася уві сні і вплинула на діяльність людей, а також термін «**хроноантропонім**» як приклад трансонімізації – метаморфоз, під час яких онім переходить з одного розряду до іншого. **Перспективи** дослідження полягають у розширенні фактичного матеріалу для аналізу завдяки залученню німецькомовних та англійських фентезійних текстів.

Ключові слова: хрононіми, онейрофактоніми, хроноантропоніми, хронотопоніми, прецедентна ситуація.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У сучасній лінгвістиці відчувається нестача розвідок, присвячених дослідженню історичних алюзій, попри те, що майже в кожному визначенні терміну «алюзія» є згадка історичного, соціального контексту або факту. В українській лінгвістиці в цій царині оприлюднено дослідження історичних алюзій у творчості Д. Брауна за авторства Т. Піндосової [14], яка визначає низку функцій історичних алюзій: okazіональну, оцінно-характеризувальну, номінативну, естетичну, функцію образної характеристики, функцію створення іронії. Дотичним до нашої теми постає дослідження Т. Кальченко, присвячене національно-прецедентним феноменам у поетичному дискурсі поета-вісімдесятника В. Герасим'юка [9]. Лакуни в царині лінгвістичних досліджень, скерованих на аналіз історичних алюзій, зумовили **актуальність** запропонованої наукової розвідки.

Мета статті – проаналізувати універсально-прецедентні та національно-прецедентні хрононіми, хронотопоніми і хроноантропоніми, схарактеризувати їхні функції, а також запропонувати до впровадження до лінгвістичної термінології терміни «онейрофактонім» для визначення разової події, що відбулася уві сні і вплинула на вчинки персонажів, і «хроноантропонім» на позначення прикладу трансонімізації (за О. Карпенко, переходу оніма з одного розряду в інший), відповідно до якого назва відрізка часу (хрононіма) переходить до розряду антропонімів на позначення імені персонажа. **Об’єктом** дослідження постали фентезійні тексти слов’янських авторів (Володимира Арєнєва, Ніккі Каллен, Інни Ковалишеної, Дари Корній, Катерини Пекур, Макса Фрая), **предметом** – прецедентно-історичні феномени, актуалізовані в цих текстах.

О. Ярема визначає історично-соціальні алюзії, як посилення, «що співвідносяться з історичними фактами, реаліями, подіями або особами, якщо вони відіграли певну історичну роль, та згадка їхнього імені у творі відсилає читача не до особистісних рис індивіда, а до історичної значущості його вчинків, які викликають певну аналогію в читача» [21]. На нашу думку, більш логічним буде уналежнити такі співвідношення до національно-прецедентних та універсально-прецедентних феноменів. Зокрема, національно-прецедентні феномени виконують важливу функцію в створенні вертикального контексту [2].

Викладення основного матеріалу дослідження. Розглянемо алюзії, які ми уналежнюємо до прецедентних історичних феноменів: прецедентний хронотоп, прецедентну ситуацію і прецедентні імена. Поміж них можемо виокремити універсально-прецедентні та національно-прецедентні феномени.

Прецедентний хронотоп і ситуація. Хрононіми.

Прецедентний хронотоп – специфічний різновид прецедентних феноменів, який не є частотним у фентезійному дискурсі, однак виконує важливу функцію для створення атмосфери в тексті або для покликання на конкретний історичний період. Прецедентна ситуація, як зауважує В. Захаренко, є «ідеальною», такою, що містить прецедентні висловлювання або непрецедентні феномени, які входять до однієї ситуації [4].

Здебільшого прецедентні хронотопи і прецедентні ситуації мають власні назви – хрононіми. За Н. Подольською, хрононім – це власна назва історично істотного відрізка часу [15, с. 174]. О. Карпенко обстоює таку думку: «йдеться не тільки про поділ часу на поодинокі фрагменти, а і про події, що притаманні якомусь конкретному часові і виділяють його в окрему одиницю» [10]. Дослідниця аналізує процеси трансонімізації – метаморфоз, під час яких онім переходить з одного розряду до іншого [15, с. 138]. Зокрема, йдеться про позначення хрононімів не через вказівку на час дії чи характер (як, наприклад, Ренесанс або Столітня війна), а на місце, де вона відбулася – топонім. Окрім того, хрононіми можна розподілити на два типи: події лінійного часу, кожна з яких відбувається один раз (Срібний вік), і події циклічного часу, що повторюються з певною періодичністю (Новий рік) [10].

У фентезійних творах віднаходимо 41 алюзію на універсально-прецедентні та національно-прецедентні хрононіми і хронотопоніми. Розглянемо приклади актуалізації характеризувальної функції лінійних хрононімів, скерованої на створення асоціативного ряду, що сприяє образному сприйняттю персонажа:

Димитр – его двоюродный брат, но другого племени, языка, времени – как Греция и Рим... (Никки Каллен. Is there something I should know?) – в цьому прикладі спостерігаємо порівняння з античними державами, прецедентні назви яких подано навіть без усталеного епітету «Давній», тому що «Рим» як імперія є універсально-прецедентним феноменом. У наведеному фрагменті можна уналежнити «Грецію» і «Рим» до лінійних хрононімів, проте «Рим» часто використовують з епітетами «Другий Рим» (Константинополь) і «Третій Рим» як політично-релігійну ідею, що наближає «Рим» до циклічних хрононімів.

... первое, что заметили, – маяк. Он не просто старый – он древний; остался от другой цивилизации; Древний Рим или викинги, век второй предположительно (Н. Каллен. Воспоминания о кораблях): зауважимо, що згадка про вікінгів у контексті «другого століття» є анахронізмом, тому що вікінги були ранньосередньовічними мореплавцями [5], проте автор вважає за належне зітравити ці дві цивілізації, що актуалізує асоціації із сивою давниною. «Вікінги» в цьому випадку постають також прикладом трансонімізації, результат якої можна назвати **хроноантропонімом**.

... ромашки не шли Каролосу – он был средневековым, из рыцарей – кровь на мече, прекрасная дама... (Н. Каллен. Трое и река). У наведеному фрагменті «средневековый» співставляється з лексемами, що входять до концептуального поля «лицарство»: «кровь на мече», «прекрасная дама», і «рыцарь». Наведені лексеми використано для створення синестетичного ефекту, що сприяє більш влучній портретній характеристиці персонажа без використання фотографічних деталей. Зауважимо, що М. Торчинський уналежнює Середньовіччя до періодонімів (найменування власне часових одиниць) [16].

Натомість *нашествя монголо-татарів* є фактонімом – подією, що пов'язана з вчинками людей. Автори фентезі обігрують цю ситуацію по-різному: Володимир Арєнев акцентує увагу на коректності історичної інформації: *... коли відбулося нашествя? Правильно, Саліванов, у 1240-му році. Отож, поступово держава монголо-татарів, заснована... До речі, хто заснував Золоту Орду? Ні, Ткаченко, не Чингізхан. Лакшин? Так, молодець, – Батий.* (Володимир Арєнев. Монетка на щастя). У фрагменті наведено прецедентний час, а також хронотопонім «Золота Орда» і прецедентні антропоніми «Чингізхан» і «Батий». Макс Фрай контамінує хроноантропонім «татаро-монголи» із прецедентним висловом: приказкою «Незванный гость хуже татарина»: *Незванные татаро-монголы тем временем принялись стучать в мою дверь...* (Макс Фрай. Энциклопедия мифов, Т. 1).

Давній Рим, Давня Греція, Середньовіччя є універсально-прецедентними хронотопами, які викликають у масового читача ідентичні асоціації. Натомість подекуди натрапляємо на суб'єктивні враження від прецедентного хронотопу, пор.: *... совершенный и изящный, как восемнадцатый век.* (Н. Каллен. Is there something I should know?). Вісімнадцяте століття схарактеризовано лексемами «совершенный» і «изящный», у цьому випадку хрононім орієнтовано на асоціацію з епохою Просвітництва, Галантного століття. Порівняємо з актуалізацією прецедентного хронотопу у творі української письменниці: *Ось подивись, – сказав, – вісімнадцяте століття... Російська армія веде турецьку війну... Солдати рубають дерева, перекопують Острів редутами... Якраз*

у районі Святилищ... **Починається чума... хто не втік, той помер... Імператриця дарує Острів Потьомкіну. Той збирається будувати тут палац... Швидко по тому раптово помирає в дорозі...** (М. Горностаєва. За мости відповісте). Названі події мали місце в реальній історії людства. У фрагменті засвідчуємо не тільки хрононім «вісімнадцяте століття», в якому відбулося декілька російсько-турецьких воєн (теж певною мірою хронотопоніми за місцем проведення воєнних дій), а і прецедентне прізвище «Потьомкін», і прецедентну ситуацію – подарунок імператрицею (Катериною II) острова О.Г. Потьомкіну, і випадок масового захворювання на чуму. Події, що описано в наведеному фрагменті, вважаємо за логічне уналежнити до національно-прецедентних, і таких, що викликають негативні асоціації з тригером «вісімнадцяте століття».

У фентезі подекуди трапляються **катастрофоніми** – специфічний різновид хрононімів, що було вирізнено М. Торчинським [16]:... *сам зав уехал в Америку – за архивом 11-го сентября, писал докторскую...* (Никки Каллен. Воспоминания о кораблях). Наведений хрононім належить до антропогенних катастрофонімів.

Подекуди актуалізація прецедентного хронотопу виконує функцію іронії, зазвичай для гіперболізації давнини подій: *Потолки бережно сохранили на память следы всех дождей, прошедших в городе со времён Балтийской Антанты.* (Макс Фрай. Только начало). Балтійська Антанта є хронотопонімом («Балтійська»), це угода між Литвою, Латвією та Естонією, пакт було укладено в Женеві. Зазначимо, що автор у коментарях наводить історичну довідку для уточнення часу національно-прецедентних подій – 1934 рік. Або: – *А Якович, чули, – шепотіла бабця, схожа на мумію часів якогось Тутмоса Мінус Першого, – Якович, кажуть, знову в загул збирається.* (Володимир Арєнєв. Зобразить мені рай). Використання від’ємного числа в поєднанні з прецедентним іменем «Тутмос» підкреслює гіперболізованість віку «бабці». Усього ж фараонів XVIII династії Нового царства, що носили ім’я Тутмос, було чотири, і перший із них правив приблизно в 1504–1492 р. до н.е. [20]. Отже, можемо також уналежнити антропонім «Тутмос Мінус Перший» до хроноантропонімів.

Заслуговує на увагу явище, яке не є частотним, проте було засвідчено у фентезійній літературі – історичні події, пов’язані зі сновидіннями. На зразок уже наявних термінів, пропонуємо термін **онейрофактонім** – разова подія, що відбулася уві сні і вплинула на діяльність людей, пор.: *Мені вона наснилась. Інколи таке буває. І в художників, і в письменників, і в поетів, і навіть у вчених. Он Менделєєву його періодична система приснилась. Рафаелю – Мадонна. Це тільки сон, мамо!* (Дара Корній. Гонимарник). ... *дойти до места пересечения двух рек, большого Нериса и маленькой Вильняле, где, согласно легенде, когда-то переночевал князь Гедиминас, увидел во сне железного волка и так впечатлился, что начал строить город.* (Макс Фрай. Шесть комнат и ни одного окна на запад, так почему-то получилось). Легенду про залізного вовка і князя Гедимінаса в різних варіаціях описано в «Казках старого Вільнюса» 5 разів («Халва в шоколаді», «Шесть комнат...», «...вымышленных существ», «До первой русалки», «Живой человек Валентин»). Попри те, що сон князя є легендою, побудова міста залишається історичним фактом, а тому буде коректно позначити цей фрагмент як онейрофактонім, особливо в тому

випадку, коли описана подія постає назвою: «сон про...»: *Широко известна история о князе Гедиминасе, который однажды прикорнул на свежем воздухе, увидел судьбоносный сон про железного волка...* (Макс Фрай. Живой человек Валентин).

Використання різних видів хрононімів, у тому числі наявність явища трансонімізації – переходу оніма з розряду хрононімів до розряду топонімів, створення хронопонімів, а також хроноантропонімів викликає в читача низку асоціацій, пов'язаних із його власним вертикальним контекстом – обізнаністю з національною та світовою історією. Події, згадані у творах, можуть бути як універсально-прецедентними, так і національно-прецедентними. У другому випадку автор може долучати метатекстові елементи – коментарі, сноски тощо. Покликання на прецедентний хронопонім дає змогу за допомогою кількох слів створити враження про місце або людину, але, тим не менш, є суб'єктивним сприйняттям автора й подекуди вимагає уточнювальних деталей. Частотною є актуалізація назви універсально-прецедентного хронопоніму поруч із прецедентними іменами або прецедентними ситуаціями для конкретизації часу, особливо коли йдеться про протягнуті в часі хронопоніми. Засвідчено й випадки онейрофактонімів – подій, що відбувалися уві сні та мали вплив на реальні вчинки людей.

Універсально-прецедентні історичні антропоніми є частотними алюзіями у фентезійному дискурсі. О. Ярема розрізняє особові алюзії – «згадки персоналій, діяльність яких співвідносять із певним родом занять» [21]. Ми уналежнюємо до універсально-прецедентних історичних імен такі, що є загальновідомими іменами політичних діячів або осіб, які вплинули на хід світової історії. У фентезійному дискурсі віднайдено 43 прецедентних історичних антропоніми, поміж яких усього 4 (9,3% від кількості історичних імен) – імена вчених: Ейнштейн, Стівен Гокінг (Макс Фрай), М. Ломоносов (Володимир Аренев), Д. Менделєєв (Є. Лір, К. Федорович). Частотними постають антропоніми правителів та людей, пов'язаних із релігією. Пор.: -*Скажіть, – наважується майже-дід, – ви вірите, що одна людина може змінити історію? ... Здоровань знизує плечима: – Прикладів – безліч. Візьмімо Христа. Візьмімо Магомета. Візьмімо, нарешті, Гітлера* (Володимир Аренев. Олівець із напівстертим написом).

Подекуди високий рівень прецедентності історичних антропонімів призводить до апелятивації, або деонімізації: *Что за библиофильское сновидение наяву, что за маркополо, прости господи?* (Макс Фрай. ζ. Mizar&Alcor. Сарагоса). У наведеному фрагменті деонімізації зазнало ім'я відомого мандрівника Марко Поло. Поміж прецедентних імен мандрівників частотними є імена Христофора Колумба й Магеллана: *По идее, я сейчас должен чувствовать себя победителем, этаким аделантадо, практически Магелланом, только что швырнувшим к ногам своего короля двести бочонков пряностей... но конкистадоры не плачут* (Макс Фрай. Конкиста); *...его только Христофор Колумб в Европу завёз... (Н. Каллен. Трое и река); Бо Америка – країна відкритих можливостей, ще Колумб із пацанами про це знали... Її належало підкорити, як це зробили Колумб, Пісарро чи, прости Господи, якийсь Дієго де Панда.* (Володимир Аренев. Дзигар б'є). В останньому фрагменті в одному ряду названо імена Колумба, Фран-

сіско Пісарро – іспанського конкістадора з титулом аделантадо, а також ім'я Дієго де Ланди (в авторському написанні – Панди), ще одного конкістадора, другого єпископа Юкатана, який, з одного боку, був просвітитником на Юкатані, з іншого – майже знищив майянську культуру.

Використання прецедентних імен у фентезійному тексті дає змогу автору ві актуалізувати вертикальний контекст реципієнта з метою сюжетотворення, «приростання змісту» або для створення іронічної тональності оповідання. Здебільшого використано імена політиків, релігійних персонажів і, рідше, учених. Прецедентні антропоніми часто пов'язані з хрононімами, топонімами або хронотопонімами [10].

Національно-прецедентні імена та історичні події зрідка трапляються в сучасному слов'янському фентезі, здебільшого тому, що такі твори не є історично спрямованими, на відміну від «класичного» фентезі, яке активно послуговується історичними алюзіями, або від «альтернативного», у якому йдеться про альтернативні версії реальності. Тим не менш, у певних творах важливою для сюжету є певна історична подія, яку можна уналежнити до таких, що створюють вертикальний контекст читача [2].

Автори в процесі актуалізації національно-прецедентних феноменів (за В. Красних), супроводжують їх метатекстовими поясненнями. Частотними такі алюзії є в збірнику оповідань Макса Фрая «Большая телега», що пояснюється їхньою текстотвірною функцією: *«мы, стараясь соблюдать предельную точность, отметили на карте европейские города, с которыми совпали звезды Большой Медведицы\... Среди отмеченных городов оказались как очень известные – Цюрих, Варшава, Нанси, Сарагоса, Бриндизи, – так и совсем маленькие... После того как мы закончили возню с картами, дело было за малым – объездить все отмеченные города и записать там истории, которые они (города) пожелают рассказать»* (Макс Фрай. Большая телега). Проте і в українських творах трапляються такі покликання, хоч і зрідка. Зауважимо також, що національно-прецедентні антропоніми, хрононіми й топоніми частіше згадуються в одному контексті, на відміну від прецедентних, у яких достатньо згадати лише ім'я або лише подію, щоб актуалізувати асоціативний ряд реципієнта.

В оповіданні Макса Фрая «*м. Tania Australis. Добой*» присутня згадка про події, що відбулися під час розпаду Югославії в 90-ті роки ХХ століття, зокрема, в сербському місті Добой: *...меня довольно быстро сцапали миротворцы и выслали в Германию\... по дороге, в лагере этих самых миротворцев, я встретил дядю Влахо... и он рассказал мне, что творится в Добое. У комментах знаходимо роз'яснення: По свидетельствам очевидцев, с марта 1992 года город Добой был превращен в своего рода концентрационный лагерь для несербского населения, т.е. хорватов и бошняков*. Зауважимо, що навіть герой оповідання розуміє, що події, про які він розповідає, не є відомими широкому загалу: *...я родился в Боснии, это даже в документах записано: место рождения – Добой. Не слышали о таком городе? Неудивительно, почти никто не слышал, несмотря на то, что там творилось во время последней войны*. Подія є національно-прецедентною, вказано топоніми «Добой», «Боснія», «Германия», а також прецедентний феномен «миротворцы».

В українському фентезі теж натрапляємо на такі історичні алюзії. Зокрема, в оповіданні Володимира Арєнєва «Монетка на щастя» згадано події XIV сторіччя в контексті захоплення головного героя нумізматикою: *Це був давно омріяний так званий руський півгріш Владислава Опольського XIV сторіччя*. ... цих монет не так багато, а цікаві вони тим, що Владислав Опольський, хоч і чеканив власну валюту, сам був лише ставлеником у Галицьких землях польського короля Казимира III, тому й писав у легенді монети «*Князь Владислав – монета Русі*», а не «монета князя Владислава». (Володимир Арєнєв. Монетка на щастя). У фрагменті наведено низку національно-прецедентних феноменів: топоніми «Галицькі землі», «Русь», антропоніми «Казимир III», «Владислав Опольський» тощо, завдяки чому в уяві читача постає конкретний хронотоп, у якому відбувалися події.

... Тепер я піду до Києва... Той край кличе мене. Бо тамтешні бояри вже зібралися кликати Хельгі з Ладogi на київський стіл... Тож маю там справу. (І. Ковалишена, К. Пекур. Через воду і вогонь). У фрагменті наведено прецедентну ситуацію, місце («Київ», «Ладoga») й ім'я – Хельгі. Відповідно, уважний та обізнаний читач має змогу встановити хрононім – 882 рік.

Національно-прецедентні історичні імена можуть відігравати важливу текстотвірну роль у сучасному фентезійному дискурсі. Проте, оскільки такі феномени не є універсально-прецедентними, тобто загальновідомими, автор послуговується метатекстуальними доповненнями або роз'ясненнями безпосередньо в тексті. Такі історичні алюзії, особливо в поєднанні з елементами магічного дискурсу, створюють більш різнобічне й багатопланове утворення тексту, яке нерозривно вплетене в реальну історію і від того певною мірою переростає з сучасного художнього задуму у більш реалістичний для читача.

Висновки й перспективи дослідження. Історичні алюзії у фентезійному дискурсі є засобом приращення змісту завдяки своїй різноскерованості й актуалізації як національно-прецедентних, так і універсально-прецедентних феноменів: імен, ситуацій, хронотопу, назв літературних творів тощо через низку онімів: антропонімів, поетонімів, хрононімів, а також через засоби трансонімізації – переходу онімів з одного розряду до іншого. До таких уналежнюємо хронопоніми (О. Карпенко). Вважаємо за належне запропонувати й такі різновиди, як хроноантропоніми – напр., «вікінги», й онейрофактоніми – ситуації, що відбулися уві сні і вплинули на реальний розвиток подій. Окрім того, вважаємо за належне розширити базу фактичного матеріалу для аналізу завдяки долученню німецькомовних і англійськомовних фентезійних текстів.

Література

1. Арєнєв, В. (2009). *Зобразить мені рай*. Київ: Грані-Т.
2. Васейко, Ю. (2014). *Структурно-функціональні параметри вертикального контексту художнього твору*. URL: <https://cutt.ly/7h1B56z>
3. Горностаєва, М. (2009). За мости відповісте. URL: <https://goo.su/wTbd>
4. Захаренко, И. (1997) Прецедентное имя и прецедентное высказывание как символы прецедентных феноменов. *Язык, сознание, коммуникация*: сб. ст. Ред. В. Красных, А. Изотов. М.: Филология. Вып. 1. С. 82–103.
5. Згурская, М., Корсун, А., Лавриненко, Н. (2011). *Походы викингов*. URL: <https://cutt.ly/djEbPHd>
6. Каллен, Никки (2010). *Арена*. Санкт-Петербург: «Комильфо».
7. Каллен, Никки (2018). *Гель-Грин, центр земли*. М.: Яуза.

8. Каллен, Никки (2015). Рассказы о Розе. Side A. М.: АСТ.
9. Кальченко, Т. (2014). *Національно-прецедентні феномени в поетичних текстах В. Герасим'юка: вербалізація елементів національної когнітивної бази*. URL: <https://cutt.ly/Gd8eAF7>
10. Карпенко, О. (2010). *Хрономічна трансонімізація топонімів*. URL: <https://cutt.ly/Xjg2k7O>
11. Корній, Д. (2010). Гонимарник. Харків: «Клуб Сімейного Дозвілля».
12. Лір, Є., Федорович, К. (2020). *Книга вигаданих неістот*. Вінниця: Дім Химер.
13. Міжнародний альманах фантастики: «Рекомендації з боротьби за живучість «Азимут» (2020). Одеса: «Інфа-Принт», № 42.
14. Піндосова, Т. (2019). *Категорія інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна: прагматистичний аспект*. Дис\... канд.філол.наук, 10.02.04 Германські мови. Херсон.
15. Подольская, Н. (1988). *Словарь русской ономастической терминологии*. 2-е изд. М.: Наука.
16. Торчинський, М. (2017). *Власні назви нематеріальних об'єктів: структура, диференційні ознаки, перспективи дослідження*. URL: <https://cutt.ly/NjEb03R>
17. Фрай, М. (2009). *Большая телега*. М.: Амфора.
18. Фрай, М. (2012–2018). *Сказки старого Вильнюса*. Тт. 1–7. СПб.: Амфора, М.: АСТ.
19. Фрай, М. (2009). *Энциклопедия мифов. Подлинная история Макса Фрая, автора и персонажа. Том 1. А-К*. СПб.: Амфора.
20. Элебрахт, П. (1984). *Трагедия пирамид! 5000 лет разграбления египетских усыпальниц*. Пер. с нем. О. Павловой. М.: Прогресс.
21. Ярема, О. (2016). *Алюзія в текстах британської художньої літератури: лінгвостатистичний аспект (на матеріалі творів модерністів)*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. Запоріжжя.

References

2. Arieniev, V (2009). *Picture me paradise*. [Zobrazit meni rai]. Kyiv: Hrani-T. [In Ukrainian].
3. Vaseiko, Yu. (2014). *Structural and functional parameters of the vertical context of the artistic creation* [Strukturno-funktsionalni parametry vertykalnoho kontekstu khudozhnoho tvoruv]. URL: <https://cutt.ly/7h1B56z> [In Ukrainian].
4. Hornostaieva, M. (2009). *You will be responsible for the bridges*. [Za mosty vidpoviste]. URL: <https://goo.su/wTbd> [In Ukrainian].
5. Zakharenko, I. (1997) *Precedent name and precedent statement as symbols of precedent phenomena*. [Pretsedentnoe imya i pretsedentnoe vyskazyvanie kak simvoly pretsedentnykh fenomenov]. Language, cognition, communication: a collection of articles. Red. V. Krasnykh, A. Izotov. M.: Filologiya. Vyp. 1. S. 82–103. [In Russian].
6. Zgurskaya, M., Korsun, A., Lavrinenko, N. (2011). *Viking expeditions*. [Pokhody vikingov]. URL: <https://cutt.ly/djEbPHd> [In Russian].
7. Kallen, Nikki (2010). *Arena*. Sankt-Peterburg: «Komil'fo». [In Russian].
8. Kallen, Nikki (2018). *Gel Green, the center of the earth* [Gel'-Grin, tsentr zemli]. Moscow: Yauza. [In Russian].
9. Kallen, Nikki (2015). *Stories about Rose*. Side A. [Rasskazy o Roze. Side A]. Moscow: AST. [In Russian].
10. Kalchenko, T. (2014). *National precedent phenomena in the poetic texts of V. Gerasimyuk: verbalization of elements of the national cognitive base*. [Natsionalno-pretседentni fenomeni v poetychnykh tekstakh V. Herasymiuka: verbalizatsiia elementiv natsionalnoi kohnityvnoi bazy]. URL: <https://cutt.ly/Gd8eAF7> [In Ukrainian].
11. Karpenko, O. (2010). *Chrononymic transonymization of toponyms*. [Khrononimichna transonimizatsiia toponimiv]. URL: <https://cutt.ly/Xjg2k7O>
12. Kornii, D. (2010). *Honykhmarnyk*. Kharkiv: «Klub Simeinoho Dozvillia». [In Ukrainian].
13. Lir, Ye., Fedorovych, K. (2020). *Book of fictional non-beings*. [Knyha vyhadanykh neistot]. Vinnytsia: Dim Khymer. [In Ukrainian].
14. *International Almanac of Fiction: Azimuth Survival Guide* (2020). [Mizhnarodnyi almanakh fantastyky: «Rekomendatsii z borotby za zhyvuchist «Azymut»] Odessa: «Infа-Prynt», № 42. [In Ukrainian].
15. Pindosova, T. (2019). *The category of intertextuality in D. Brown's literary texts: pragmatic aspect*. [Katehoriia intertekstualnosti v khudozhnikh tekstakh D. Brauna: prahmastylistychnyi aspekt. Dys\...kand.filol.nauk, 10.02.04 Hermanski movy]. Kherson. [In Ukrainian].
16. Podol'skaya, N. (1988). *Dictionary of Russian onomastic terminology*. [Slovar' russkoy onomasticheskoy terminologii]. 2-e izd. Moscow: Nauka. [In Russian].

17. Torchynskiy, M. (2017). *Proper names of intangible objects: structure, differential features, research perspectives*. [Vlasni nazvy nematerialnykh ob'ektiv: struktura, dyferentsiini oznaky, perspektyvy doslidzhennia]. URL: <https://cutt.ly/NjEb03R> [In Ukrainian].
18. Fray, M. (2009). *Big cart*. [Bol'shaya telega]. Moscow: Amfora. [In Russian].
19. Fray, M. (2012–2018). *Tales of old Vilnius*. [Skazki starogo Vil'nyusa]. Tt. 1–7. St. Petersburg: Amfora, Moscow: AST. [In Russian].
20. Fray, M. (2009). *Encyclopedia of myths. The true story of Max Fry, author and character. Volume 1. A-K*. [Entsiklopediya mifov. Podlinnaya istoriya Maksa Fraya, avtora i personazha. Tom 1. A-K]. St. Petersburg: Amfora. [In Russian].
21. Elebrakht, P. (1984). *Tragedy of the Pyramids! 5000 years of looting of Egyptian tombs*. [Tragediya piramid! 5000 let razgrableniya egipetskikh usypal'nits. Per. s nem. O. Pavlovoy]. Moscow: Progress. [In Russian].
22. Yarema, O. (2016). *Allusion in the texts of British fiction: a linguistic-statistical aspect (on the material of the works of modernists)*. [Aliuziia v tekstakh brytanskoi khudozhnoi literatury: lnhvostatystychnyi aspekt (na materialy tvoriv modernistiv): avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk]. Zaporizhzhia. [In Ukrainian].

Olha BOIKO

ALLUSIVE FEATURES OF PRECEDENT-HISTORICAL PHENOMENA IN SLAVIC FANTASY

Abstract. *The article is devoted to the study of historical allusions actualized in precedent historical phenomena, in particular in precedent chronotopes, precedent situations and precedent names, as well as their text-creating functions in fantasy texts of the Slavic sector of the beginning of the 21st century. The **relevance** of the research lies in the fact that in modern linguistics there is a lack of research devoted to historical allusions in artistic texts, in particular, in texts belonging to fantasy discourse. The **purpose** of the article is to analyze universal precedent and national precedent chrononyms, chronotonyms and chronoanthronyms, to characterize their functions. It was determined that the main functions of historical allusions in fantasy texts are evaluative and characteristic, occasional, aesthetic, the function of figurative characterization, and the function of creating irony. The term «oneirofactonym» is proposed to denote a one-time event that occurred in a dream and affected people's activities, as well as the term «chronoanthronym» as an example of transonymization – metamorphosis, during which the onym moves from one category to another. The **prospects** of the research consist in the expansion of the actual material for analysis due to the involvement of German-language and English-language fantasy texts.*

Keywords: *chrononyms, oneirofactonyms, chronoanthronyms, chronotonyms, precedent situation.*